

NOTAT

Solbjerg Plads 3
2000 Frederiksberg

Tlf.: 3815 3815
Fax: 3815 2015
www.cbs.dk

Notat om adgangsregler - med særligt henblik på kompetenceforholdet

25. marts 2015

TWH

Det er formålet med dette notat at præcisere, **hvem** der har kompetence til at fastsætte regler og træffe afgørelser i de forskellige spørgsmål vedr. adgang og optagelse, og **hvor** sådanne regler er fastsat eller skal fastsættes.

Thomas Werner Hansen
Chefkonsulent
Dir. tlf.: 3815 2677
twh.edu@cbs.dk

I: OVERSIGT

Det samlede kompleks af adgangsregler kan opdeles i følgende 6 hovedtyper:

- 1) Fastsættelse af **adgangskrav** (dvs. hvilke betingelser de studerende skal opfylde for at være adgangsberechtige)
- 2) Fastsættelse af et evt. **maksimalt optagelsestal**, hvis man ønsker begrænsning på optaget
- 3) Fastsættelse af **udvælgelseskriterier**, dvs. de kriterier efter hvilke det besluttes, hvem blandt de kvalificerede ansøgere (dvs. dem der opfylder adgangskravene), der skal optages, hvis der er fastsat et maksimalt optagelsestal (dvs. adgangsbegrænsning), og der er flere kvalificerede ansøgere, end der er studiepladser til rådighed
- 4) Fastsættelse af **ansøgnings- og optagelsesproceduren**
- 5) Den faktiske **optagelse/indskrivning** af de studerende (dvs. udvælgelsen af hvilke af de kvalificerede ansøgere, der skal optages)
- 6) Optagelse af studerende, der ikke opfylder de formelle adgangskrav (**dispensater**).

II: UDGANGSPUNKTET (MINISTERENS BEFØJELSER)

Med den gældende universitetslov fra 2003¹ er de lovfæstede bestemmelser om adgangs- og optagelsesforhold blevet væsentligt forenklet i forhold til 1992-loven.

For så vidt angår de uddannelser, som i medfør af loven umiddelbart henhører under universiteterne (*bachelor-, kandidat- og masteruddannelser*) hedder det i lovens § 8, stk. 1:

"§ 8. Ministeren fastsætter generelle regler om uddannelse, herunder prøver, eksaminer og censur, jf. §§ 4 og 5, om titler, som er knyttet til uddannelse, jf. § 6, og om adgang til og optagelse på uddannelse, herunder supplerende uddannelsesaktivitet, jf. § 5 a."

For så vidt angår *HD- og ED-uddannelserne* udbydes disse i medfør af universitetslovens § 7, der lyder:

"§ 7. Uddannelses- og forskningsministeren kan godkende, at et universitet kan udbyde andre videregående uddannelser efter de regler, der er fastsat for disse uddannelser. Universitetet kan endvidere efter godkendelse af en anden minister udbyde uddannelse efter regler fastsat af denne."

Formuleringen afspejler, at selvom diplomuddannelserne (der tidligere henhørte under undervisningsministeren) nu er overført til uddannelsesministeren, er de ikke universitetsuddannelser i egentligste forstand, men i stedet reguleret af lovgivningen vedrørende diplomuddannelser (VFV-loven og ÅU-loven).

Af § 15, stk. 5, i *Lov om videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne*² (VFV-loven) fremgår:

"Stk. 5. Uddannelses- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om adgang til uddannelserne"

Tilsvarende fremgår det af § 2, stk. 9, i *Lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v.*³ (ÅU-loven):

"Stk. 9. Undervisningsministeren eller uddannelses- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om de enkelte deltidsuddannelser efter stk. 1, nr. 1, om de fagspecifikke kurser efter stk. 1, nr. 4, og om de korte kurser efter stk. 1, nr. 5, herunder om adgangskrav og udbud, jf. § 3, stk. 4".

Ministerens bemyndigelse i henhold til henholdsvis universitetslovens § 8, stk. 1, VFV-lovens § 15, stk. 5, og ÅU-lovens § 2, stk. 9, omfatter principielt alle forhold under pkt. 1) - 4) i oversigten ovenfor, ligesom der ingen begrænsninger er i, hvor udtømmende og detaljeret de pågældende regler kan fastsættes.

Af det følgende afsnit fremgår, hvor og i hvilket omfang ministeren i praksis har udnyttet muligheden for at regulere disse forhold, og hvor der er tale om en videredelegation af kompetencen til de enkelte institutioner.

¹ Bekendtgørelse nr. 960 af 14. august 2014 af lov om universiteter (universitetsloven)

² Bekendtgørelse nr. 578 af 1. juni 2014 af lov om videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne, som ændret ved § 6 i Lov nr. 634 af 16. juni 2014 og § 2 i Lov nr. 1378 af 16. december 2014

³ Bekendtgørelse nr. 64 af 26. januar 2015 af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v.

III: KOMPETENCESPØRGSMÅLET - HVEM OG HVOR

I det følgende gennemgås de faktiske regler for punkterne 1) til 6) hver for sig. I de fleste tilfælde vil det være nødvendigt at skelne mellem de forskellige uddannelsesstyper.

1. Fastsættelse af adgangskrav

A: Bacheloruddannelserne

For bacheloruddannelserne er adgangskravene i vidt omfang fastsat af uddannelsesministeren i *bacheloradgangsbekendtgørelsen*⁴.

Adgangskravene fremgår af bekendtgørelsens §§ 2-5 og 8-9.

Af § 4, stk. 2, fremgår endvidere, at de specifikke adgangskrav (krav om bestemte gymnasiale fag på bestemte niveauer) for de enkelte uddannelser fastsættes af Uddannelses- og Forskningsministeriet efter indstilling fra universiteterne. De fastsatte specifikke adgangskrav fremgår af bilag 1 til bekendtgørelsen.

Af § 5 fremgår, at universitetet kan kræve, at den adgangsgivende eksamen er gennemført med et bestemt eksamensgennemsnit som minimum, eller at enkelte fag er bestået med en bestemt minimumskarakter (dog altid en bestå-karakter). Universitetets beslutning om fastsættelse af karakterkrav og ændringer heraf skal meddeles Styrelsen for Videregående Uddannelser, der offentliggør kravet på optagelsesportalen, samt at fastsættelsen af karakterkrav og skærper heraf skal varsles med mindst 2 år, før de få virkning.

Desuden findes der i *uddannelsesbekendtgørelsens*⁵ § 9 en kort bestemmelse om adgangskrav, hvor der henvises til bacheloradgangsbekendtgørelsen.

Adgangskravene til bacheloruddannelserne er således for så vidt angår de generelle og specifikke adgangskrav reguleret af **ministeren** i bacheloradgangsbekendtgørelsen bortset fra fastsættelsen af eventuelle karakterkrav samt muligheden for at optage dispensater (jf. bekendtgørelsens § 7). Om sidstnævnte henvises til pkt. 6.

For så vidt angår fastsættelse af eventuelle karakterkrav er det den enkelte **institution**, der selv fastsætter disse.

Når der i denne - og de følgende - sammenhæng tales om institutionen betyder det formelt **rektor**. Dette følger af universitetslovens § 14, stk. 8, idet kompetencen vedr. adgangsforshold ikke er omfattet af de forhold, der i den pågældende bestemmelse eksplicit er undtaget rektors kompetence⁶.

I praksis vil kompetencen være delegeret fra rektor til **uddannelsesdekanen**, der træffer afgørelsen efter samråd med **studielederen**. I henhold til Universitetslovens § 18, stk. 6 skal studienævnet høres inden afgørelsen træffes.

⁴ Bekendtgørelse nr. 257 af 18. marts 2015 om adgang til bacheloruddannelser ved universiteterne (bacheloradgangsbekendtgørelsen)

⁵ Bekendtgørelse nr. 1520 af 16. december 2013 om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen)

⁶ Undtaget herfra er dog de forhold, hvor det af reglerne i bekendtgørelserne fremgår, at de skal fastsættes i studieordningen

B: Kandidatuddannelserne

For kandidatuddannelserne er adgangskravene fastsat i *kandidatadgangs-bekendtgørelsens*⁷ §§ 2-3 og 6-7.

Af § 2, stk. 1, fremgår, at adgang til en kandidatuddannelse forudsætter en relevant bacheloruddannelse eller anden relevant dansk eller udenlandsk uddannelse på samme niveau samt at adgangskrav til den enkelte uddannelse fastsættes i uddannelsens *studieordning*.

En tilsvarende bestemmelse findes i *uddannelsesbekendtgørelsens* § 10. I § 10, stk. 2, henvises endvidere til bekendtgørelsens bilag 1, der omfatter bestemmelser om de enkelte uddannelser. For visse af uddannelserne findes der her fastsat mere specifikke adgangskrav. For CBS' uddannelser gælder dette alene cand.merc.aud.-uddannelsen, (pkt. 3.3 i bilaget).

Uddannelsesbekendtgørelsens § 10, stk. 2, lyder:

”Stk. 2. Universitetet fastsætter, inden for rammerne af denne bekendtgørelse, herunder bilag 1, i studieordningen for den enkelte kandidatuddannelse, hvilke bacheloruddannelser der giver adgang til at blive optaget på kandidatuddannelsen, og hvilke særlige adgangskrav med hensyn til fag eller fagelementer og fagenes eller fagelementernes omfang i ECTS-point den studerende skal have opfyldt på den enkelte bacheloruddannelse for at kunne optages på kandidatuddannelsen.”

Inden for rammerne af uddannelsesbekendtgørelsen (hvilket vil sige § 10, stk. 1, og de eventuelle supplerende bestemmelser i bilag 1) er det altså universitetet selv, der i *studieordningen* for den enkelte kandidatuddannelse fastsætter adgangskravene til denne. Det betyder, at kompetencen hertil i udgangspunktet ligger hos **studienævnet** (der udarbejder forslag til studieordning), idet studieordningen dog skal godkendes af **dekanen**, der således i sidste instans har mulighed for at træffe afgørelsen.

C: Masteruddannelserne

De overordnede bestemmelser om adgangskrav til masteruddannelser findes i *VFV-lovens* § 15, i det væsentligste i stk. 1, nr. 3) og stk. 3.

I medfør af § 15, stk. 5, i *VFV-loven* fastsætter uddannelses- og forskningsministeren nærmere regler om adgang til masteruddannelserne. Sådanne nærmere regler er dels fastsat i deltidsbekendtgørelsen og dels i bekendtgørelsen om masteruddannelser, jf. det følgende.

I den i medfør af universitetsloven udstedte *deltidsbekendtgørelse*⁸ findes der visse bestemmelser om adgangskrav. Det gælder navnlig § 7, hvorefter universitetet kan dispensere fra adgangskravene, hvis ansøgeren skønnes at have de nødvendige faglige forudsætninger.

De overordnede adgangskrav for de enkelte masteruddannelser er fastsat i *masterbekendtgørelsen*⁹, hvor § 9 lyder:

⁷ Bekendtgørelse nr. 258 af 18. marts 2015 om adgang til kandidatuddannelser ved universiteterne (kandidatadgangsbekendtgørelsen)

⁸ Bekendtgørelse nr. 1188 af 7. december 2009 om deltidsuddannelse ved universiteterne (deltidsbekendtgørelsen)

⁹ Bekendtgørelse nr. 1187 af 7. december 2009 om masteruddannelser ved universiteterne (masterbekendtgørelsen)

”§ 9. Adgang til uddannelserne er betinget af, at ansøgere har gennemført mindst

- 1) en relevant bacheloruddannelse,
- 2) en relevant professionsbacheloruddannelse,
- 3) en relevant mellemlang videregående uddannelse,
- 4) en relevant diplomuddannelse gennemført som et reguleret forløb, eller
- 5) en relevant udenlandsk uddannelse på samme niveau.

Stk. 2. Universitetet fastsætter i studieordningen regler om krav til ansøgerens relevante uddannelsesmæssige faglige forudsætninger, jf. stk. 1.

Stk. 3. Ansøgere skal have mindst 2 års relevant erhvervs erfaring efter gennemført adgangsgivende uddannelse. Universitetet fastsætter i studieordningen regler om krav til ansøgerens erhvervs erfaring.”

At adgangskravene skal fastsættes i *studieordningen* betyder, at kompetencen hertil i udgangspunktet ligger hos **studienævnet** (der udarbejder forslag til studieordning), idet studieordningen dog skal godkendes af **dekanen**, der således i sidste instans har mulighed for at træffe afgørelsen.

D: Diplomuddannelserne (HD og ED)

De overordnede bestemmelser om adgangskrav til diplomuddannelser findes i *VFV-lovens* § 15, i det væsentligste i stk. 1, nr. 2) og stk. 3 og 4.

Stk. 4 omhandler det forhold, at institutionen udover de studerende, der tilfredsstiller de formelle adgangskrav, endvidere optager ansøgere, som har realkompetencer, der efter en individuel kompetencevurdering anerkendes som svarende til adgangsbetingelserne. Bestemmelserne om individuel kompetencevurdering findes i lovens § 15a og b.

I medfør af § 15, stk. 5, i *VFV-loven* fastsætter uddannelses- og forskningsministeren nærmere regler om adgang til diplomuddannelserne. Sådanne nærmere regler er dels fastsat i ÅU-bekendtgørelsen og dels i bekendtgørelserne om de enkelte diplomuddannelser (HD og ED), jf. det følgende.

I den i medfør af ÅU-loven udstedte *ÅU-bekendtgørelse*¹⁰ findes der visse bestemmelser om adgangskrav. Det gælder navnlig § 7, hvorefter uddannelsesinstitutionen kan dispensere fra adgangskravene, hvis ansøgeren skønnes at have de nødvendige faglige forudsætninger.

De specifikke adgangskrav til HD-uddannelsen fremgår af § 5 (vedr. HD 1.del) og § 6 (vedr. HD 2.del) i *HD-bekendtgørelsen*¹¹.

De specifikke adgangskrav til ED-uddannelsen fremgår af § 5 (vedr. 1.del) og § 6 (vedr. 2. del) i *ED-bekendtgørelsen*¹².

Det fremgår endvidere af bekendtgørelserne for HD og ED, at den nærmere udmøntning af de specifikke adgangskrav skal fastsættes i *studieordningen*, jf. § 11, stk. 2, nr. 1) i HD-bekendtgørelsen og § 10, stk. 2, nr. 1) i ED-bekendtgørelsen. Det er altså universitetet selv, der i *studieordningen* for den enkelte

¹⁰ Bekendtgørelse nr. 1543 af 27. december 2009 om åben uddannelse og tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser m.v.

¹¹ Bekendtgørelse nr. 1098 af 19. september 2007 om den erhvervsøkonomiske diplomuddannelse HD

¹² Bekendtgørelse nr.616 af 18. august 1998 om den erhvervsproglige diplomuddannelse

diplomuddannelse fastsætter de specifikke adgangskrav til denne. Det betyder, at kompetencen hertil i udgangspunktet ligger hos **studienævnet** (der udarbejder forslag til studieordning), idet studieordningen dog skal godkendes af **dekanen**, der således i sidste instans har mulighed for at træffe afgørelsen.

2. Fastsættelse af et evt. maksimalt optagelsestal

A: Bacheloruddannelserne

For bacheloruddannelserne findes reglerne om fastsættelse af en evt. optagelseskvote i *bacheloradgangsbekendtgørelsens* § 11, der lyder:

”§ 11. Universitetet bestemmer selv efter reglerne om frit optag, hvor mange studerende det vil optage på den enkelte bacheloruddannelse, medmindre Uddannelses- og Forskningsministeriet fastsætter et årligt maksimumstal for optagelseskapaciteten, jf. § 4 i universitetsloven.

Stk. 2. På uddannelser med frit optag fastsætter universitetet optagelseskapaciteten under hensyntagen til muligheden for at give en forsvarlig forskningsbaseret undervisning med kvalificerede undervisere og tilstrækkelig bygningskapacitet. Universitetet skal i tilknytning hertil tage højde for, at optagelsestallet er i overensstemmelse med samfundets behov for uddannelse inden for det pågældende fagområde.”

Udgangspunktet er altså, at det er den enkelte **institution**, der selv bestemmer, hvor mange studerende den vil optage på en given uddannelse, men uddannelsesministeren har mulighed for at fastsætte et maksimumstal. Traditionelt har ministeren kun benyttet sin mulighed for at fastsætte maksimale optagelsestal ved ganske få universitetsuddannelser (f.eks. lægestudiet), men i efteråret 2014 besluttede ministeren at anvende hjemlen til at dimensionere en lang række uddannelser på såvel bachelor- som kandidatniveau, hvor man vurderede at arbejdsløshedstallene var overgennemsnitlige og beskæftigelsesudsigterne for de pågældende dimittender derfor meget dårlige.

Hvis ministeren ikke fastsætter en sådan kvote, er der 'frit optag'. Dvs. at institutionen har frihed til at optage lige så mange af (evt. alle) de kvalificerede ansøgere (dvs. dem som opfylder adgangskravene), dog med de begrænsninger, der følger af stk. 2, dvs. at der skal være kapacitet til at give en forsvarlig undervisning. Hvis der er 'frit optag', skal institutionen selv fastsætte et maksimumstal for optaget baseret på en vurdering af dels institutionens kapacitetsforhold og dels arbejdsmarkedsbehov og beskæftigelsesforhold for den pågældende uddannelse.

Når der i denne - og de følgende - sammenhæng tales om institutionen betyder det formelt **rektor**. Dette følger af universitetslovens § 14, stk. 8, idet kompetencen vedr. adgangsforskrift ikke er omfattet af de forhold, der i den pågældende bestemmelse eksplicit er undtaget rektors kompetence.

I praksis vil kompetencen være delegeret fra rektor til **uddannelsesdekanen**, der træffer afgørelsen efter samråd med **studielederen**. I henhold til Universitetslovens § 18, stk. 6 skal studienævnet høres inden afgørelsen træffes.

CBS har traditionelt fastsat årlige maksimale optagelsestal på alle bacheloruddannelser. I praksis er proceduren den, at ministeriet hvert år forud for at optagelseskvoterne offentliggøres i Den koordinerede tilmelding (KOT'en) anmoder universitetet om at indberette hvor mange studerende, man ønsker at

optage på de enkelte uddannelser. Dette forudsætter selvsagt, at ministeriet ikke ønsker at benytte hjemmelen i § 11, stk. 1, til selv at fastsætte et maksimalt optagelsestal, hvilket for CBS's bacheloruddannelser kun er sket rent undtagelsesvist.

B: Kandidatuddannelserne

For kandidatuddannelserne findes reglerne om fastsættelse af en evt. optagelseskvote i *kandidatadgangsbekendtgørelsens* § 9, der lyder:

”§ 9. Universitetet bestemmer selv efter reglerne om frit optag, hvor mange studerende det vil optage på den enkelte kandidatuddannelse, jf. dog § 10, medmindre Uddannelses- og Forskningsministeriet fastsætter et årligt maksimumstal for optagelseskapaciteten, jf. § 4 i universitetsloven.

Stk. 2. På uddannelser med frit optag fastsætter universitetet optagelseskapaciteten under hensyntagen til muligheden for at give en forsvarlig forskningsbaseret undervisning med kvalificerede undervisere og tilstrækkelig bygningskapacitet. Universitetet skal i tilknytning hertil tage højde for, at optagelsestallet er i overensstemmelse med samfundets behov for uddannelse inden for det pågældende fagområde.”

Som det fremgår, er reglerne for kandidatuddannelserne (med en enkelt undtagelse, der behandles nedenfor) identiske med reglerne for bacheloruddannelserne. Kompetenceforholdene er derfor også identiske med, hvad der er beskrevet ovenfor under pkt. 2.A om bacheloruddannelserne, hvortil henvises.

For kandidatuddannelserne gælder dog (jf. § 9, stk. 1) tillige § 10, der lyder:

”§ 10. En bestået bacheloruddannelse ved et universitet giver ret til optagelse på den kandidatuddannelse, der er den naturlige overbygning af bacheloruddannelsens fagområde eller fagområder, ved samme universitetet i direkte forlængelse af den afsluttede bacheloruddannelse, jf. dog § 11.

Stk. 2. Universitetet fastsætter i studieordningen for den enkelte kandidatuddannelse, 1) hvilken bacheloruddannelse ved universitetet der giver ret til optagelse i henhold til stk. 1, og 2) hvilke bacheloruddannelser ved universitetet og ved andre universiteter der i øvrigt giver adgang til kandidatuddannelsen.

Stk. 3. Regler fastsat i medfør af stk. 2, nr. 2, må ikke udelukke, at studerende med en bacheloruddannelse fra et andet universitet kan optages på kandidatuddannelsen. Universiteterne sikrer i fællesskab, at studerende på bacheloruddannelserne orienteres om mulighederne for valg af relevante kandidatuddannelser ved eget og andre universiteter.”

En nyuddannet bachelor har således et *retskrav* på at blive optaget på den kandidatuddannelse, der er den naturlige overbygning på den pågældende bacheloruddannelse *på samme universitet*, hvor bacheloruddannelsen er gennemført, hvis det sker *i direkte forlængelse af bacheloruddannelsen*, dvs. ved førstkommande optag efter dimission på bacheloruddannelsen. Disse studerende betegnes normalt som 'retskravsbachelor'. En eventuel fastsættelse af et maksimalt optagelsestal på en kandidatuddannelse kan således ikke medføre, at studerende, der opfylder de nævnte betingelser, ikke optages.

Endvidere gælder bekendtgørelsens § 11, hvorefter ansøgere, der har afsluttet en kandidatuddannelse, kun kan optages på en kandidatuddannelse, hvis der

er ledige pladser. Som det fremgår af § 10, stk. 1, ovenfor, gælder denne bestemmelse også for de såkaldte retskravsbachelorere. Universitetet kan dog dispensere fra bestemmelsen i § 11, hvis der foreligger usædvanlige forhold, jf. § 11, stk. 2. Kompetencen hertil ligger hos **rektor**, men vil i praksis være videredelegeret til **studielederen**.

C: Masteruddannelserne

For masteruddannelserne findes reglerne om fastsættelse af en evt. optagelseskvote i *deltidsbekendtgørelsens* § 9, stk. 1, der lyder:

"§ 9. Universitetet bestemmer selv, hvor mange studerende det vil optage, medmindre Universitets- og Bygningsstyrelsen fastsætter et årligt maksimumstal for optagelseskapaciteten."

Udgangspunktet er altså, at det er den enkelte **institution**, der selv bestemmer, hvor mange studerende den vil optage på en given uddannelse, men at Universitets- og Bygningsstyrelsen (nu: Styrelsen for Videregående Uddannelser) har mulighed for at fastsætte et maksimumstal. Dette vil dog normalt ske efter høring af institutionen.

Som beskrevet ovenfor betyder 'institutionen' reelt **rektor**. I praksis træffes afgørelsen af rektor i samråd med **uddannelsesdekanen** og den pågældende **studieleder**. I henhold til Universitetslovens § 18, stk. 6 skal studienævnet høres inden afgørelsen træffes.

D: Diplomuddannelserne (HD og ED)

For diplomuddannelserne findes reglerne om fastsættelse af en evt. optagelseskvote i § 3, stk. 7 i *Lov om Åben uddannelse*, der lyder:

"Stk. 7. Uddannelsesinstitutionerne fastsætter antallet af uddannelsespladser ved åben uddannelse, jf. dog stk. 9. Undervisningsministeren eller uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte optagelsestal for enkelte deltidsuddannelser efter § 2, stk. 1, nr. 1, eller for enkelte uddannelser og uddannelsesaktiviteter nævnt i § 6, stk. 2."

Udgangspunktet er altså, at det er den enkelte **institution**, der selv bestemmer, hvor mange studerende den vil optage på en given uddannelse, idet uddannelses- og forskningsministeren dog har mulighed for at fastsætte optagelsestallet. Dette vil dog normalt ske efter høring af institutionen.

Som beskrevet ovenfor betyder 'institutionen' reelt **rektor**. I praksis vil kompetencen være delegeret fra rektor til **uddannelsesdekanen**, der træffer afgørelsen efter samråd med den pågældende **studieleder/studiekoordinator**. I henhold til Universitetslovens § 18, stk. 6 skal studienævnet høres inden afgørelsen træffes.

3. Fastsættelse af udvælgelseskriterier

A: Bacheloruddannelserne

Reglerne for udvælgelse af hvilke af de kvalificerede ansøgere, der skal optages på en bacheloruddannelse, er fastsat af **ministeren** i *bacheloradgangsbekendtgørelsen*. Reglerne fremgår af §§ 13-28.

Indenfor disse af ministeriet fastsatte detaljerede regler er det alene overladt til **institutionen** at fastsætte, hvilke objektive kriterier der kan indgå i vurderingen af de ansøgere, der skal optages i kvote 2 (jf. § 23, stk. 2), i kvote 3 (jf. § 24, stk. 2) og ved en evt. optagelse til ledige pladser blandt studerende, der ikke 'i første runde' er optaget ved nogen af de søgte uddannelser (jf. § 28, stk. 3). Formelt er det **rektør**, der har kompetencen til at fastsætte de pågældende udvælgelseskriterier. I praksis er den videredelegeret til **uddannelsesdekanen** og derfra til **studiechefen**, der træffer afgørelse evt. efter samråd med den pågældende **studieleder**.

B: Kandidatuddannelserne

For kandidatuddannelserne findes reglerne om fastsættelse af udvælgelseskriterier i *kandidatadgangsbekendtgørelsens* § 12, der lyder:

"§ 12. Kan universitetet af kapacitetsmæssige årsager ikke optage alle ansøgere på en kandidatuddannelse, skal udvælgelse ske efter kriterier, der på forhånd er fastsat af universitetet, jf. dog § 10, stk. 1, og § 14.

Stk. 2. Universitetet skal anvende faglige kriterier som udvælgelseskriterier. Heri kan indgå optagelsesprøver, samtaler m.v. Universitetet må ikke anvende alder og lodtrækning som udvælgelseskriterier.

Stk. 3. Universitetet offentliggør på sin hjemmeside oplysning om adgangsbe- grænsning og udvælgelseskriterier mindst 1 år, før de får virkning.

Det er altså overladt til den enkelte **institution**, at fastsætte udvælgelseskriterierne indenfor de begrænsninger, der følger af adgangsbekendtgørelsens § 12, stk. 2. Kompetenceforholdene følger i øvrigt helt, hvad der er nævnt ovenfor under pkt. 2, A.

C: Masteruddannelserne

For masteruddannelserne findes reglerne om fastsættelse af udvælgelseskriterier i *deltidsbekendtgørelsens* § 9, stk.2, der lyder:

"Stk. 2. Kan universitetet af kapacitetsmæssige årsager ikke optage alle rettidigt tilmeldte ansøgere, skal optagelse ske efter kriterier, der på forhånd er fastsat af universitetet. Universitetet må alene anvende fagligt relevante kriterier samt tilmeldingstidspunkt som udvælgelseskriterier. Kriterierne skal være offentligt tilgængelige fra det tidspunkt, hvor universitetet annoncerer uddannelsesaktiviteten."

Det er altså overladt til den enkelte **institution**, at fastsætte udvælgelseskriterierne indenfor de begrænsninger, der følger af § 9, stk. 2. Kompetenceforholdene følger i øvrigt helt, hvad der er nævnt ovenfor under pkt. 2.C.

D: Diplomuddannelserne

For diplomuddannelserne findes reglerne om fastsættelse af udvælgelseskriterier i *ÅU-bekendtgørelsens* § 9, der lyder:

"§ 9. Kan uddannelsesinstitutionen af kapacitetsmæssige årsager ikke optage alle rettidigt tilmeldte ansøgere, skal optagelse ske efter kriterier, der på forhånd er fastsat af institutionen. Institutionen må alene anvende fagligt relevante kriterier samt tilmeldingstidspunktet som udvælgelseskriterier. Kriterierne skal være offentligt tilgængelige fra det tidspunkt, hvor institutionen annoncerer den pågældende uddannelsesaktivitet"

Det er altså overladt til den enkelte **institution**, at fastsætte udvælgelseskriterierne indenfor de begrænsninger, der følger af § 9. Kompetenceforholdene følger i øvrigt helt, hvad der er nævnt ovenfor under pkt. 2.D.

4. Ansøgnings- og optagelsesproceduren

A Bacheloruddannelserne

For bacheloruddannelserne er reglerne om ansøgnings- og optagelsesproceduren fastsat af **ministeren** i *bacheloradgangsbekendtgørelsens* §§ 14-16.

Det fremgår dog af § 14, stk. 5, at optagelse gennem *kvote 3* sker efter regler, som universitetet selv fastsætter. Endvidere fremgår det af § 28, stk. 2, at universitetet selv fastsætter ansøgnings- og optagelsesproceduren, herunder frister, for optagelse til *ledige pladser*. Formelt er det **rektor**, der har kompetencen til at fastsætte de pågældende procedurer. I praksis er den videre-delegeret til **uddannelsesdekanen** og derfra til **studiechefen**.

B: Kandidatuddannelserne

For kandidatuddannelserne findes bestemmelsen om ansøgnings- og optagelsesproceduren i *kandidatadgangsbekendtgørelsens* § 14, stk. 3, der lyder:

§14, stk. 3. Universitetet offentliggør på sin hjemmeside ansøgnings- og optagelsesprocedure, herunder frister, samt tidspunkt for tilbud om og afslag på en studieplads efter stk. 1 samt eventuelt krav om bekræftelse af tilbuddet."

Det er altså den enkelte **institution**, der selv fastsætter ansøgnings- og optagelsesproceduren. Formelt er det **rektor**, der har kompetencen til at fastsætte de pågældende procedurer. I praksis er den videredelegeret til **uddannelsesdekanen** og derfra til **studiechefen**.

C: Masteruddannelserne

For masteruddannelserne findes bestemmelsen om ansøgnings- og optagelsesproceduren i *deltidsbekendtgørelsen* § 12, der lyder:

§ 12. Universitetet fastsætter frister for ansøgning om indskrivning og for betaling for deltagelse i undervisning."

Det er altså den enkelte **institution**, der selv fastsætter ansøgnings- og optagelsesproceduren. I praksis sker det **administrativt** efter drøftelse med de berørte studieledere. **Rektor** godkender deltagerbetalingen.

D: Diplomuddannelserne

For diplomuddannelserne findes bestemmelsen om ansøgnings- og optagelsesproceduren i *ÅU-bekendtgørelsen* § 10, der lyder:

§ 10. Uddannelsesinstitutionen fastsætter frister for ansøgning om indskrivning og ved uddannelsesaktiviteter, hvor der er krav om betaling for deltagelse i undervisning, frister for betaling for deltagelse i undervisningen, jf. dog § 19, stk. 1."

Det er altså den enkelte **institution**, der selv fastsætter ansøgnings- og optagelsesproceduren. I praksis sker det **administrativt** efter drøftelse med de berørte studieledere/studiekoordinatorer. **Rektor** godkender deltagerbetalingen.

5. Optagelse/indskrivning

A: Bacheloruddannelserne

For bacheloruddannelserne findes bestemmelserne om optagelse og indskrivning i *bacheloradgangsbekendtgørelsens* § 18 og § 29. Det fremgår heraf, at det er **institutionen**, der træffer afgørelse om optagelse af den enkelte ansøger efter reglerne i bekendtgørelsen, og at de studerende herefter indskrives administrativt på det relevante studietrin på uddannelsen. Institutionen kan fastsætte nærmere interne regler om indskrivningen.

Det er i praksis **administrationen** (konkret Admission Office), der skal håndtere de konkrete ansøgninger, og som - under iagttagelse af de fastsatte adgangskrav og evt. udvælgelseskriterier - skal finde ud af, hvilke studerende, der skal optages og indskrives.

B: Kandidatuddannelserne

For kandidatuddannelserne findes bestemmelserne om optagelse og indskrivning i *kandidatadgangsbekendtgørelsens* § 13 og § 15. Det fremgår heraf, at det er **institutionen**, der træffer afgørelse om optagelse af den enkelte ansøger efter reglerne i bekendtgørelsen, og at de studerende herefter indskrives administrativt på det relevante studietrin på uddannelsen. Institutionen kan fastsætte nærmere interne regler om indskrivningen.

Det er i praksis **administrationen** (konkret Admission Office), der skal håndtere de konkrete ansøgninger, og som - under iagttagelse af de fastsatte adgangskrav og evt. udvælgelseskriterier - skal finde ud af, hvilke studerende, der skal optages og indskrives.

Med adgangsbekendtgørelsen fra 2010 blev der indført en ny bestemmelse, der muliggør at en studerende, der ikke har afsluttet sin bacheloruddannelse, kan blive indskrevet til fag på en kandidatuddannelse samtidig med at vedkommende færdiggør sin bacheloruddannelse. Bestemmelsen, der også omtales som "hullet i bachelorhegnet", findes nu i uddannelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 1-2, der lyder:

§ 8. Universitetet kan tilmelde studerende, som er optaget og indskrevet på en bacheloruddannelse ved universitetet til fag, fagelementer og prøver i op til 30 ECTS-point på en kandidatuddannelse, hvis universitetet skønner, at den studerende har faglige forudsætninger for at gennemføre og bestå bacheloruddannelsen og samtidig gennemføre fag eller fagelementer på kandidatuddannelsen.

Stk. 2. Studerende, der har gennemført fag eller fagelementer på en kandidatuddannelse efter stk. 1, har ret til optagelse på den pågældende kandidatuddannelse ved samme universitet i direkte forlængelse af afsluttet bacheloruddannelse, jf. bekendtgørelse om adgang til kandidatuddannelser ved universiteterne (kandidatadgangsbekendtgørelsen).

Det følger af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 16, stk. 1, (om at en studerende ikke kan være indskrevet ved mere end én heltidsuddannelse ad gangen), at den studerende - selvom vedkommende tilmeldes fag på kandidatuddannelsen - ikke kan optages og *indskrives* på denne, så længe vedkommende også er indskrevet på bacheloruddannelsen.

Da kompetencen til at tilmelde studerende på en kandidatuddannelse efter bestemmelsen i § 8, stk. 3, er tillagt **institutionen**, betyder det, at det i

udgangspunktet er **rektor**, der i medfør af universitetslovens § 14, stk. 8, har denne kompetence. Den er herefter videredelegeret fra rektor via uddannelsesdekanen til **studiechefen**. Da bestemmelsens anvendelse forudsætter en vurdering af den studerendes faglige forudsætninger bør studiechefens afgørelse ske i tæt samspil med **studielederen** på den pågældende bacheloruddannelse.

C: Masteruddannelserne

For masteruddannelserne findes bestemmelsen om optagelse og indskrivning i *deltidsbekendtgørelsen* § 8, stk. 1-3, der lyder:

”§ 8. Indskrivningen til deltidsuddannelse sker til et enkeltfag eller en uddannelse med dertil hørende prøver eller lignende. Har universitetet igangsat en uddannelsesaktivitet, har den studerende ret til at afslutte den påbegyndte aktivitet inden for det annoncerede tilrettelæggelsestidspunkt (begyndelses- og afslutningstidspunkt) med det fastsatte antal ECTS-point.

Stk. 2. Uddannelsessøgende kan indskrive sig til flere deltidsuddannelser, enkeltfag og fagspecifikke kurser samtidig.

Stk. 3. Studerende ved en heltidsuddannelse kan ikke samtidig indskrive sig til et enkeltfag, der er en del af heltidsuddannelsen.”

Optagelsen forestås typisk af den pågældende **studieleder** og **programkoordinator**. De studerende indskrives herefter administrativt af den pågældende **studieadministrative enhed**.

D: Diplomuddannelserne

For diplomuddannelserne findes bestemmelsen om optagelse og indskrivning i *ÅU-bekendtgørelsen* § 8, stk. 1-3, der lyder:

”§ 8. Indskrivningen til åben uddannelse sker til et enkeltfag, et undervisningsforløb eller en uddannelse med dertil hørende prøver eller lignende. Har en uddannelsesinstitution igangsat et samlet undervisningsforløb eller en uddannelse, har den uddannelsessøgende ret til at afslutte det påbegyndte forløb eller uddannelsen inden for det annoncerede tilrettelæggelsestidspunkt (begyndelses- og afslutningstidspunkt).

Stk. 2. Uddannelsessøgende kan indskrive sig til flere deltidsuddannelser, enkeltfag, korte kurser og fagspecifikke kurser samtidig.

Stk. 3. Uddannelsessøgende ved en heltidsuddannelse kan ikke samtidig indskrive sig til et enkeltfag, der er en del af heltidsuddannelsen.”

Optagelsen og indskrivningen på HD-uddannelserne er nu organiseret i en fælles **studieadministrativ enhed** under sekretariatslederen for HD-uddannelserne.

6. Optagelse af dispensater

Som nævnt under pkt. 1 er der i bekendtgørelser og studieordninger fastsat, hvilke adgangskrav der gælder, for at man kan blive optaget på de enkelte uddannelser. På alle uddannelser er der imidlertid mulighed for at blive optaget selvom man ikke tilfredsstiller de fastsatte adgangskrav (såkaldte dispensater).

For *bacheloruddannelserne* findes hjemmelen hertil i *bacheloradgangsbekendtgørelsens* § 7, der lyder:

"§ 7. Universitetet kan tillade ansøgere at søge optagelse på et andet grundlag end de forudsatte adgangskrav, hvis ansøgeren har faglige kvalifikationer, der kan sidestilles hermed, og universitetet skønner, at ansøgeren vil kunne gennemføre uddannelsen.

Stk. 2. Universitetet kan gøre tilladelse efter stk. 1 betinget af, at ansøgeren senest inden studiestart består supplerende prøver for at dokumentere de nødvendige kvalifikationer.

Stk. 3. Tilladelse efter stk. 1 og 2 omfatter kun den pågældende uddannelse ved det pågældende universitet.

For *kandidatuddannelserne* findes hjemmelen i *kandidatadgangsbekendtgørelsens* § 5, der lyder:

"§ 5. Universitetet kan optage ansøgere på en kandidatuddannelse på et andet grundlag end de i § 2 fastsatte adgangskrav, hvis ansøgeren har faglige kvalifikationer, der kan sidestilles hermed, og universitetet skønner, at ansøgeren vil kunne gennemføre uddannelsen. Universitetet kan bestemme, at ansøgeren senest inden studiestarten, skal bestå supplerende prøver. Universitetet kan også bestemme, at ansøgeren skal gennemføre supplerende uddannelsesaktivitet efter optagelsen, jf. bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen)."

For *masteruddannelserne* findes en generel hjemmel i *deltidsbekendtgørelsens* § 7, der lyder:

"§ 7. Universitetet kan dispensere fra adgangskravene, hvis ansøgeren skønnes at have de nødvendige faglige forudsætninger."

Desuden findes der i *masterbekendtgørelsens* § 9, stk. 4, en bestemmelse med følgende ordlyd:

"Stk. 4. Universitetet kan optage ansøgere, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, men som ud fra en konkret vurdering skønnes at have uddannelsesmæssige forudsætninger, der kan sidestilles hermed, herunder ansøgere der har gennemført en diplomuddannelse som fleksibelt forløb. Universitetet kan fastsætte, at ansøgeren senest inden det tidspunkt, der er fastsat for studiestarten, skal aflægge supplerende prøver."

For *diplomuddannelserne* findes en generel hjemmel i *ÅU-bekendtgørelsens* § 7, der lyder:

"§ 7. Uddannelsesinstitutionen kan dispensere fra adgangskravene, hvis ansøgeren skønnes at have de nødvendige faglige forudsætninger."

Desuden findes der i bekendtgørelserne om de enkelte diplomuddannelser (dvs. HD og ED) tilsvarende bestemmelser, som f.eks. HD-bekendtgørelsens § 5, stk. 2 (vedr. HD 1. del) og § 6, stk. 2 (vedr. HD 2.del), der lyder:

"Stk. 2. Institutionen kan optage ansøgere, der ikke opfylder adgangskravene i stk. 1, men som ud fra en konkret vurdering har uddannelsesmæssige forudsætninger, der kan ligestilles hermed".

Som det fremgår af bekendtgørelsesteksterne er kompetencen i alle tilfælde tillagt **institutionen**, hvilket som tidligere anført betyder, at det i udgangspunktet er **rektor**, der i medfør af universitetslovens § 14, stk. 8, har denne kompetence.

For *bachelor- og kandidatuddannelserne* er denne kompetence delegeret fra rektor via uddannelsesdekanen til **studiechefen** (og udøves konkret af Admission Office). Da optagelsen af dispensater i realiteten på en og samme gang er et spørgsmål om at vurdere ansøgerens konkrete adgangsforudsætningerne i forhold til adgangskravene og at foretage den administrative optagelse og indskrivning af den pågældende studerende, forudsætter proceduren, at den er baseret på en faglig vurdering, og at dette derfor sker i tæt samspil med den pågældende **studieleder**.

For *masteruddannelserne* er kompetencen til at foretage den konkrete vurdering af de uddannelsesmæssige forudsætninger delegeret til de respektive **studieledere** (evt. programdirektører). Selve indskrivningen foretages af den pågældende **studieadministrative enhed**.

For *HD-uddannelserne* er kompetencen til at foretage den konkrete vurdering af de uddannelsesmæssige forudsætninger delegeret til **sekretariatschefen for HD-uddannelserne**, der træffer afgørelse i samråd med den respektive **studiekoordinator**.

Thomas Werner Hansen

Oversigt over kompetenceforholdenes hvor og hvem

	Bachelorudd.	Kandidatudd.	Masterudd.	Diplomudd.
Regler	Universitetsloven		VFV-loven	
			Universitetsloven	ÅU-loven
	Adgangsbekendtgørelsen Uddannelsesbekendtgørelsen		Deltidsbek. Master-bek.	ÅU-bek. HD- og ED-bek.
1. Adgangskrav	Uddannelses- ministeren: Adgangsbek.	Uddannelses- ministeren: Udd.bek Studienævnet: Studieordningen	Uddannelses- ministeren: Masterbek. Studienævnet: Studieordningen	Uddannelses- ministeren: HD- og ED-bek. Studienævnet: Studieordningen
2. Maksimums optagelsestal	Rektor / Uddannelsesdekan		Rektor / Udd.dekan	Rektor / Uddannelsesdekan
3. Udvælgelses- kriterier	Ministeren: Adgangsbek.	Rektor / Udd.dekan	Rektor / Udd.dekan.	Rektor / Uddannelsesdekan
4. Ansøgnings- og optagelses- procedure	Ministeren: Adgangsbek.	Rektor / Studiechefen	Rektor / Studiesekretariat	Rektor / Studiesekretariat
5. Optagelse/ Indskrivning	Rektor / Admission Office		Rektor / Studieleder	Rektor / Studiesekretariat
6. Dispensater	Rektor / Studiechefen (Studieleder)		Rektor / Studieleder	Rektor Sekretariatschef (Studieleder)